

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 50, za štiri leta Din 150, za pol leta Din 30; za inozemstvo Din 70 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročila na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

Vsi eno!

Vse, kar pri nas dela za obnovo človeka in družbe, spada skupaj. Jugoslovanska strokovna zveza, Krekova mladina, križarji, borci itd. itd. so ena sama družina ali bi vsaj morali biti. Le v najprisrčnejši zvezi in sodelovanju je mogoče doseči tisti cilj, ki ga v nas vse mlade sile imajo.

Krščanstvo socialistično delavstvo je gotovo razredna organizacija, toda se s tem nikakor ne izključuje iz ljudske ali narodne celote. V tej celoti dela za preosnovo družbe, ki bo, osnovana na poštenem delu vsakogar, ostala vedno razčlenjena na različne drug drugega v splošno dobro podpirajoče in izpopolnjujoče stanove. To delo krščanskega socialističnega delavstva za tako mirno preosnovo družbe se vrši tako, da zajema celoto naroda, da se mu morejo pridružiti kmetje, državno in javno namješčenstvo, kulturni delavci in pošteni meščanski krogi. To delo polagoma izpreminja miselnost vseh in vsakogar; po tem delovnem programu se ničesar, kar je v sedanji družbi dobrega, ne uničuje, slabo se pa izkoreninjuje tako v dušah kakor s pomočjo politične demokracije, s pametnimi postavitvami. Razredi se pretvarjajo v stanove s pomočjo duhovne in zakonske okrepitev čuta socialne odgovornosti in moralnih ter socialnih vezi med človekom in človekom, skupino in skupino. Tako je delo krščanskega socialističnega delavstva delo za obči blagor krščanske družbe!

Takemu univerzalnemu delu se zato lahko pridruži, oziroma se mu mora pridružiti vsak med nami, ki je dobre volje. Križar n. pr. ki vse svoje notranje sile usmerja v versko poglavitnost svoje osebnosti, se s tem ne zapre v svoj krog, marveč skuša te svoje sile, očiščene in oplemenitene, sprostiti v sodelovanju za povzdigo trepečega človeštva, ki ga je največ med delavstvom, da tudi od te strani zajame ves svoj slovenski narod. Krekovec in borec posvečata svoje zmožnosti posebič delavskega razreda, in ker je to organizacija delavske mladine, je v naravnem tovariškem stiku z vsemi slovenskimi mladimi silami, s križarstvom, ki gre za duhovnim prerodom krščanskega naroda, v prvi vrsti. Vsak je sila zase, vsak središče obnove, vsak se izdejstvuje, najprej v svojem ožjem krogu, toda vsi ti krogi se medseboj sečejo, vse skupaj pa objema en sam krog, krog mladega slovenskega katoliškega pokreta.

Tako je in mora biti naše medsebojno razmerje. Napredek in rast enega je obenem v prosep drugega, vsako občestvo v našem pokretu služi vsem ostalim, njihova vez je iskreno prijateljstvo in zvestoba do konca. Tekma more biti le v tem, kdo več naredi za našo skupno stvar. Vsak separatizem, vse, kar bi nas ločevalo, mora biti med nami izključeno.

Zato je samovzgoja vsakega izmed nas v trdno značajnost, ki se ne da omajati, danes najvažnejša stran našega pokretaškega dela. Moramo se vzgojiti v ljudi, ki se bodo med seboj vedno razumeli, ki bodo znali v sebi premagovati vse razdružujoče nagone, ki bodo vsako osebno ločevalno čustvo v sebi potlačili in gojili tovarištvo, ki se tudi v najtežjih okoliščinah ne bo ohladilo in razbilo. V tej slogi je naša moč kakor je v svežnji palic, ki so medseboj povezane. Krščanski socialist, krekovec, borec, križar — vsi eno! Saj smo vsi iz enega duha in k enemu in istemu stremimo!

Pridobivaj novih članov za Jugoslovansko strok. zvezo!

Novi dogodki.

Zakon o občih upravi

»Službene Novine« prinašajo zakon o občih upravi. Zakon je razmeroma zelo kratek in obsega skupno 205 členov. V zakonu samem so številne spremembe nasproti vestem, ki so jih dosedaj o tem zakonu prinesli različni časopisi.

V pristojnost notranjega ministrstva kot vrhovne upravne oblasti spadajo vsi posli, ki se tičejo organizacije upravne oblasti, vrhovno vodstvo vse notranje uprave, vrhovno nadzorstvo nad upravnimi oblastmi in organi, kakor tudi pripravljanje zakonskih predlogov.

Posamezna ministrstva so dolžna pred izdajo uredb in pravilnikov ali načelnih navodil, ki nalagajo organom občih uprave kakršnekoli dolžnosti, da zaprosijo notranjega ministra za mnenje.

Notranje ministrstvo ima oddelek za državno zaščito, oddelek za javno varnost, upravni oddelek, oddelek za samoupravo.

Oddelek za samoupravo skrbi za napredek in razvoj samoupravnih enot in njihovih ustanov, kakor tudi za njihovo pravilno poslovanje. Skrbi, da so odnošaji vseh državnih oblasti nasproti samoupravam v skladu. Zastopa interese samoupravnih enot v odnošajih nasproti drugim resorom in odloča v slučaju sporov. Skrbi za izvrševanje zakonov, ki se nanašajo na obstoj samoupravnih teles, njihovih pravic in dolžnosti. Vodi evidenco o statutih, uredbah, pravilnikih samoupravnih enot, kakor tudi pregled nad katastrskimi občinami in mesti, izvršuje nadzorstvo nad oblastjo in ustanovami v mejah tega zakona.

Generalni inspektorat notranje uprave vrši v imenu notranjega ministrstva kontrolo nad vso notranjo upravo. Za razpravo o načelnih vprašanjih, ki se tičejo te stroke, kakor tudi za opravila, ki jih določa minister, obstoja svet starešin, v katerega spada prvi pomočnik, pomočniki, najstarejši generalni inspektor in vsi načelniki. Člane vrhovnega sveta imenuje minister iz vrst najvišjih uradnikov tega ministrstva. Dva člana pa se vzameta izven vrst upravnopolitičnih uradnikov.

Splošna uprava se vrši po oblasteh, okrajih in občinah. V kolikor so posli splošne uprave prenosni na samoupravne oblasti in ustanove, se vrše pod nadzorstvom in po navodilih državnih oblasti.

Državna oblast so: veliki župan, okrajni načelnik, državna mestna policijska oblast, samoupravne oblasti, ki vršijo posle splošne uprave, mestni načelniki v mestih, ki imajo pravico splošne oblasti prve instance, in vse občine, v kolikor imajo državno upravo v prenešenem smislu.

Veliki župan, upravnik belgrajskega mesta, okrajni načelnik, mestni načelniki, se imenujejo občja upravna oblast. Občja uprava vsebuje vse posle, razen tistih, ki so po zakonu stavljeni v pristojnost sodišč, finančnih ali vojaških oblasti. Starešine splošne upravne oblasti vršijo posle, ki spadajo v njihov delokrog, samostojno in pod osebno odgovornostjo. Predsednik ministrskega sveta bo na predlog notranjega ministra predpisal pravilnik za občjo upravno oblast. Občje upravni oblasti so pridržani strokovni referenti.

Za varstvo je orožništvo. Orožništvo je, v kolikor se tiče discipline, podrejeno vojnemu ministru in je po svojih sestavnih delih rednega kadra. Občina opravlja na svojem ozemlju opravila splošne uprave v prenešenem delokrogu po navodilih in pod nadzorstvom okrajnega načelnika.

Po čl. 35. imajo nadzorstvo nad okrajni upravni inspektorji, nad samoupravami veliki župani, nad posli ministrstva pa ministrski inspektor. Stroške za nadzorstvo, ki ga izvršuje splošna upravna oblast nad samoupravami, gredo na breme države. Enkrat na leto se vrši nadzorstvo nad samoupravami na samoupravne stroške.

Veliki župan je najvišja splošna upravna oblast v oblasti in predstavitelj in zastopnik kraljeve vlade v dotični oblasti. On izvršuje nadzorstvo nad samoupravami, nadzorstvo nad orožništvom, ki spada v kompetenco notranjega ministrstva. Velikemu županu morajo finančni ravnatelji poročati o finančnem stanju.

Zastopnik vlade v okraju je okrajni načelnik. Dodeljeni so mu posebni strokovni referenti. Okrajni morajo priskrbeti za okrajnega načelnika in enega slugo stanovanje, kurjavo in razsvetljavo. Za to stanovanje okrajnega načelnika bo občina pobirala kot doklado stanarino. Siromašne občine lahko notranji minister podpre s sredstvi državne blagajne. V velikih okrajih se za posamezne kraje okrajja določi oziroma ustanovi takozvana okrajna izpostava.

Kjer so mestne občine po zakonu prvoinstančne občje upravne oblasti, vrši tozadevne posle za področje mesta mestni župan. Oblast se imenuje mestno načelstvo.

Zakon navaja nadalje še določbe glede policije, taks, predpise o političnih uprav. uradnikih, ureja naslove, plače in napredovanja uradnikov. Plače so znatno zvišane (kakor pri sodnikih in profesorjih).

Zadušnice za pokojnim Radičem.

V Belgradu se dne 20. junija t. l. vršila zadušnica za Pavlom Radičem in dr. B. Saričkom. Zadušnice se je udeležilo hrvaško uradništvo, izmed politikov pa Ljuba Davidovič.

Tudi v Zagrebu se je vršila zadušnica za žrtvami atentata 20. junija lanskega leta. Sv. maše se je udeležila ogromna množica in mnoge odlične osebnosti. Skoro vsaka hrvaška župnija je slovesno proslavila spomin na padle žrtve. Do izgrediv ni prišlo nikjer.

Uvedba zlate valute v Češkoslovaški.

V že dogotovljenem zakonskem načrtu o uvedbi zlate valute se bo po poročilih listov izvršilo tudi preračunavanje delniške glavnice Narodne banke iz dolarske v kronsko veljavo. V načrtu je predvideno preračunavanje po kurzu 33.75 Kč za 1 dolar. Glavnica Narodne banke v znesku 12 milijonov dolarjev se bo odslej glasila na 405 milijonov Kč. Načrt vsebuje dalje tudi pooblastilo Narodne banke, da se s svojo glavnico udeleži reparacijske banke.

Nekateri prorokujejo, da bomo tudi pri nas kmalu dobili zlato valuto. Seveda še s tem ni rečeno, da bodo tudi vse plače dosegle predvojno zlato višino. Zato bo treba še mnogo boja, ki ga bodo izvojevale edino naše strokovne organizacije.

Obrtni zakon.

Centralni časopisni urad je izdal obvestilo, da načrt obrtnega zakona izdeluje komisija strokovnjakov, katero je poveril s to nalogo minister trgovine in industrije. V komisijo za izdelavo zakona se niso mogli pozvati predstavniki zainteresiranih korporacij in stanov. Ko bo komisija izgotovila osnutek, bo isti predložen vsem zainteresiranim korporacijam in ustanovam na mišljenje in v izjavo. — Kakor so poročali časopisi, bo novi obrtni zakon temeljil na načelu svobodne obrti. Pri nas v Sloveniji sedaj obrt ni svobodna pač pa je v Srbiji.

Naš izvoz

Finančno ministrstvo je izdalo podatke o izvozu. Meseca maja je znašal izvoz 461.117 ton v vrednosti 533.661.310 Din. Napram istemu mesecu lanskega leta se je zvišal za 129.465 ton ali 102 milijona Din, Izvojni predmeti si sledijo po vrsti: gradbeni les (tretjina vsega izvoza), jajca (50 milj.), pšenica (33 milj.), baker (32 milj.) itd.

Nova uredba

o odpiranju in o delovnem času v obrtnih in trgovskih obratih.

Devetega maja t. l. je poteklo eno leto, odkar je minister za socialno politiko izdal uredbu o odpiranju in zapiranju trgovskih in obrtnih obratovalnic in o delovnem času pomožnega osebja. V delovski javnosti se je tačasno o tej uredbi mnogo razpravljalo in tudi delodajalci so bili prav pridni zagovorniki svojih interesov. S to uredbu so bili veliki župani poverjeni, da po zaslišanju pristojnih delodajalskih in delojemalskih zbornic ter upoštevajoč krajevne potrebe in razmere svojega okoliša določijo odpiranje in zapiranje trgovin in obratov v skladu z ministrsko uredbu. Veliki župan ljubljanske oblasti je z dnem 14. julija 1928. izdal tozadevno naredbo, ki je bila za delojemalsko stran še dokaj sprejemljiva. Ze 25. julija 1928 pa je Uradni list prinesel spremembe in dopolnitve ministrske uredbu. S temi spremembami se je položaj pomožnega delavstva bistveno poslabšal, zlasti kar se tiče delovnega časa.

Delodajalski krogi pa se tudi s tem niso zadovoljili ampak so od vsega početka delali za tem, da se cela uredba spremeni. Tako smo sedaj dobili novo ministrsko uredbu, ki prinaša zopet novo občutno poslabšanje položaja pomožnega osebja v trgovskih še bolj pa obrtnih obratovalnicah. Ze iz dejstva, da nova uredba vsebuje le 47 napram dosedanjim 56 členom, se da sklepati, da so iz dosedanje uredbu izpadle nekatere specifikacije, v škodo pomožnega delavstva.

Prvotna ministrska uredba naštevava 15 vrst obrtnih obratov, za katere je veljal 8-urni delavnik, dočim se nova uredba omejuje le na 11 vrst obratov, ki spadajo pod 8-urni delavnik. Člen 30 dosedanje min. uredbu določa, da sme biti v vseh trgovskih in obrtnih obratovalnicah pomožno osebje zaposleno največ 9 ur na dan odnosno 54 ur na teden. Nova uredba pa v členu 22. za vse te obratovalnice določa 10-urni delovni čas. Kakor že zgoraj rečeno, je v členu 23. nove uredbu izzetih 11 vrst obrtnih obratovalnic, za katere velja 8-urni delovni čas, za vsa ostala obrtna podjetja pa velja 9-odnosno 10-urni delovni čas. Ta so naštetja v istem členu v drugem odstavku.

Tudi kar se tiče posebej odpiranja in zapiranja trgovskih in obrtnih obratovalnic prinaša nova uredba znatne spremembe. Z novo uredbu smejo biti vse trgovske in obrtne obratovalnice v delavnih dneh odprte do 12 ur in več. Čas za odpiranje je določen ob 5 uri zjutraj za zapiranje pa 8 ura zvečer. Do sedaj je bil določen čas za odpiranje in to poleti ob 6 uri zjutraj do 8 ure zvečer. Po zimi od 7 ure zjutraj do 7 ure zvečer. Za obrtna podjetja po vaseh je z novo uredbu čas odpiranja in zapiranja neomejen, to se pravi, da smejo biti ta obrtna podjetja vsak čas odprta.

Člen 6. nove uredbu določa celo vrsto možnosti, da se odpiranje in zapiranje trgovskih in obrtnih obratovalnic more preko zgoraj določenega časa podaljšati še za eno odnosno dve uri na dan. To posebno v sobotah in pred dnevi, ko delo počiva ves dan. Za pomožno osebje namreč ni vseeno, kedaj se odpirajo in zapirajo obrati, čeravno jim je delovni čas z uredbu posebej odmerjen. Kajti, če se odpiranje in zapiranje obratov ne sklada z delovnim časom pomožnega osebja, je dana delodajalcem vsa možnost za izkoriščanje pomožnega osebja, ker je isto indirektno prisiljeno preko odmerjenega časa ostati v delu.

Glasom člena 29. nove uredbu je ob nedeljah zabranjeno vsako delo pomožnega osebja. Toda člen 31. iste uredbu določa, da morejo trgovske in obrtne obratovalnice tudi ob nedeljah s pomož-

Jugoslovanska strokovna zveza.

Mariborska ekspozitura.

Maribor. V soboto, 29. junija, na Petrovo ob pol 10 dopoldan v dvorani Zadrugne gospodarske banke se bo vršil občni zbor »Skupine delavcev in nameščencev JSZ« v Mariboru z dnevnim redom: 1. Čitanje in odobrenje zapisnika; 2. Poročilo odbora in nadzorstva; 3. Volitev novega odbora; 4. Sprememba pravil; 5. Predlogi in slučajnosti. Popoldne ob 3 se bo vršil organizatoričen tečaj s tem dnevnim redom: 1. Delavska soc. zakonodaja in delavske ustanove; 2. Vodstvo organizacije; 3. Raznoterosti. — Zvečer ob 8 bo sestanek delegatov iz Ljubljane, Maribora, Ljutomera in Celja. Razpravljalo se bo o važnih organizatoričnih zadevah v mariborski oblasti. — Udeleženci, kateri pridejo z jutranjimi vlaki, naj se takoj po prihodu oglasijo v dvorani Zadrugne gospodarske banke, kjer se bo ugotovilo, koliko jih reflektira na kosilo in večerjo. Obenem se bodo izdale karte, s katerimi se bo dobila hrana v restavraciji »Zvezda«. Posebno zaupniki naj pazijo, da bo vse v redu. Ostali udeleženci, razven predsednikov in odbornikov skupin se bodo lahko vrnili z večernimi vlaki domov. Za tiste, ki bodo ostali v Mariboru, bo prenočišče preskrbljeno. — Polovična vožnja je z odlokom Gen. dir. drž. žel. G. D. Br. 44.678-29 dovoljena in velja za vse vlake razven S. O. E. od 28. junija do 1. jul. 1929. — Izkaznice za polovično vožnjo dobijo udeleženci popoldne pred tečajem. Vsa zborovanja se vršijo v dvorani Zadrugne gospodarske banke v Mariboru, Aleksandrova cesta 6.

Rudarji

Hudajama. Strokovna skupina rudarjev Hudajama ima članske sestanke vsako prvo nedeljo v mesecu ob 7 zjutraj v posojilnični hiši (nad Zadrugo) v Laškem. Prihodnji sestanek bo 2. julija. Tovariši-člani, za nas je udeležba obvezna. Sestanki so potrebni, ker se na teh razgovorih o vseh naših težnjah in delu v organizaciji. — Odbor.

nim osebjem obratovati in sicer v onih obratovalnicah, kjer se po naravi posla delo neprestano vrši dalje, pa tudi v drugih, kakor mesarskih, pekarskih, brivskih in v podjetjih za prevažanje oziroma nатовarjanje in iztovarjanje blaga.

Državni prazniki, za katere določa uredba, da se praznujejo, so sledeči: Rojstvo Nj. Vel. kralja, dan Ujedinjenja SHS, Vidov dan in praznik apostolov Cirila in Metoda. Ob teh dnevih morajo biti obratovalnice zaprte, za časa službe božje, največ pa dve uri. Kot katoliški prazniki, ob katerih delo popolnoma počiva, veljajo Novo leto, Telovo in božič. Za vse ostale praznike je prepuščeno svobodnemu dogovoru med delodajalci in pomožnim osebjem.

Uredba je izšla v »Službenih novinah« dne 19. junija in je z istim dnem stopila v veljavo.

Železničarski vestnik

Anketa v Belgradu. Centralno tajništvo delavskih zbornic v Belgradu je sklicalo za 29. in 30. junija v Belgrad anketo železničarskih strokovnih organizacij in zaupnikov ter zastopnikov posrednih delavskih zbornic. Na anketi se bodo obravnavala sledeča vprašanja: 1. Pravni položaj osebja državnih železnic in njegova zakonska zaščita. 2. Osemurni delavnik na železnicah. 3. Zavaranje za slučaj bolezni, nezgod za državno prometno osebje. — Prometno zvezobosta zastopala tov. Vajda iz Ljubljane in tov. Kores iz Maribora.

Ljubljana. Prometna zveza skupina Ljubljana obvešča svoje člane, da posluje v prostorih Jugoslovanske strokovne zveze v Delavski zbornici in sicer vsak četrtek, petek in soboto od 6 do 7 zvečer; v slučaju, da pade na kateri dan praznik, odpadejo uradne ure. Vsa pošta in intervencije se naj dostavljajo tajniku osebno ali pa izročita v uradnih urah. Članarino sprejema blagajnik v tajništvu vsak prvi četrtek, petek in soboto v mesecu, ter prvo in tretjo nedeljo na sestankih. Razen blagajnika so upravičeni za pobiranje članarine še sledeči tovariši: Gorše Franc, Nepužlan Ivan, Vidovič Ivan in Bizilj Jožef. Potrdilo o plačani članarini je veljavno le, ako nosi lastnoročni podpis dotičnega, ki je članarino sprejel. Člani, ki zaostanejo s članarino čez 6 mesecev, se glasom poslovnika člana 10, črtajo. — Odbor.

Usnjarji

Marenberg. Tudi v Marenbergu naša organizacija počasi napreduje. Ni še tako številna, kakor bi morala biti, toda počasi uvidevajo tudi ostali delavci, da bo naša edina rešitev strokovna organizacija. V nedeljo, 23. t. m. smo imeli sestanek; poročala sta tov. Kores in Rozman iz Maribora. Poročila so bila tako domača, tovariška, le žal, da ni bilo tudi ostalih delavcev, ki še niso organizirani. Sklenili smo, da pojedemo vsi do zadnjega v soboto 29. junija v Maribor. — Naše razmere v tovarni usnja so nevdružne. Tovariši, ako hočemo, da se nam bo položaj izboljšal, tedaj brez odlašanja v organizacijo! Dobro vemo, da vsega ne bomo naredili nankrat, kajti preveč dragocenega časa smo že zamudili, toda nič zato. Pojdimo sedaj s podvojenim močmi na delo. Isto velja za lesno delavstvo naše okolice.

*

Celje. Kako dolgo? To vprašanje naj bi si zastavili celjski delavci. Trpi delavec in gara od jutra do večera. O osemurniku se skoro ne more govoriti, ker ga kapitalisti sploh ne poznajo. V navadi je 10 do 12 ur dela na dan za nameček pa še cela vrsta šikan. Neko tukajšnje podjetje je pred kratkim prepovedalo prodajanje kruha med delom, kakor da bi se delavec toliko zamudil, če kupi za dinar kruha. Kapitalizem triumfira nad

nami. Pa zakaj, se bo kdo vprašal. Zato ker ve, da ima moč, ve pa tudi, da se delavci med seboj še premalo poznajo v tem smislu, da bi namreč držali skupaj. Premalo je v nas zavesti, da smo delavci. Delavsko vprašanje nam ne bo rešil gostilničar, še manj pa zabavljanje čez delavske organizacije. Tovariši, pridimo skupaj in ne glejmo se po strani. Ne velja izgovor: »Jaz se bom takrat organiziral, kadar bodo vsi.« Stopi v organizacijo; čez en teden pripelji zopet enega tovariša, ta drugega, potem nas bo kmalu mnogo ene misli in čez čas vsi. Naš položaj nam more zboljšati samo strokovna organizacija. Delavci združimo se!

Krekova mladina.

Izleti. Ker se letos tabori ne bodo vršili, naj prirede podružnice izlete. Izlete napravite skupno s strokovnimi skupinami na kraju in v bližini. O izletu obvestite tudi Centralo, da se morda izleta tudi kdo od Centrale udeleži.

Borčevski tečaj od 4.—15. avgusta. Razposlali smo vabila za ta tečaj (tabor). Ako imate na kraju koga, ki ima veselje za vodstvo mlajših fantov in ima čas, da pride na tečaj, naj se javi Centrali. Obravnava bomo prav vse, kar rabi voditelj Borcev. Javite čimprej, ker moramo izvesti priprave.

Centrala krekovk. V smislu sklepa zadnjega občnega zbora je Centrala prešla na osamosvojitve ženskega dela. Osnovala se je v Mariboru Centrala krekovk kot centrala dekliskih krožkov v naših podružnicah. Dne 29. t. m. se bodo dekleta o tem točneje pogovorile na svoji seji v Mariboru.

Članarina. Nekatere podružnice so precej zaostale s članarino, ako se ne bodo poboljšale, jih bomo v prihodnje navedli imenoma v »Del. Pravici«. — In s statistikami je isto.

Dopisniki, kje ste? Kje so vaši dopisi za »Ogenj« in »D. Pravico«. Urednika čakata, da se oglasite in poveste, kaj je pri vas novega, kaj delate in kaj ne delate.

Maribor. Občni zbor Krekove mladine v Mariboru se bo vršil v nedeljo 30. junija ob 10 dopoldne na Koroški cesti 1 z običajnim dnevnim redom. Občnega zbora se udeleži tudi zastopnik centrale. — Tovariši! Borci! Vsi na občni zbor! — Opozarjamo Vas tudi, da se udeležite sobotnih predavanj JSZ, katera se bodo vršila dopoldne in popoldne v Zadr. gospodarski banki. — Odbor.

Kongres nemških strokovnih organizacij se bo vršil letos in sicer 15. septembra in naslednje dni v Frankfurtu ob Meni. Bo to že dvanaesti kongres zveze vseh nemških kršč. strokovnih organizacij, ki se vrši vsako tretje leto. Za kongres vlada veliko zanimanje ne samo v celi Nemčiji, ampak tudi v vseh drugih državah, kjer obstoje kršč. strokovne organizacije. Zato bo prišlo v Nemčijo v teh dneh tudi mnogo strokovničarjev iz vseh evropskih držav.

„Delavski dom“.

Zadruga je bila ustanovljena 27. decembra 1927. Ustanovili smo jo z namenom, da pomagamo ravno najslabše situiranim do lastnega doma. Kakor pri vseh gradbenih zadrugah, tako smo šli tudi mi na delo z velikim optimizmom. Računali smo na vsestransko podporo in razumevanje. Mislili smo postaviti svojo lastno kolonijo. Zadruga je kupila v Trnovskem predmestju svojo parcelo, ki jo je dala razkoličiti. Parcele so velike po 500 m² in so na razpolago članom po Din 18.50 m². Seveda nam ni bilo mogoče izpolniti ostalega programa. Kot druge stavbne zadruge, tako je tudi naša omejena na posredovanje in pomoč pri posojilih in poroštvi.

Zadruga šteje danes 79 članov. Posredovala je 36 članom. Deleži so po Din 250. S pomočjo naše zadruge se je sezidalo že kakih 15 hiš.

Upamo, da bo prišel kedaj čas, ko bo zadruga započela z lastno stavbno akcijo. Kajti le z lastno stavbeno akcijo more zadruga pomagati res najpotrebnejšim in najrevnejšim delavskim družinam, ki še danes prebivajo v skrajno nezdruženih stanovanjih. Pri današnjem načinu kreditne pomoči pri zgradbi stanovanjskih hiš pa pač morejo priti pod lastno streho le boljše situirani delavci in uradniki in nižje plasti delavstva nimajo nič od tega. Zato bo treba dati gradbenim zadrugam samim možnost, da same podvzamejo gradbene akcije.

Borza dela.

Pri borzi dela v Ljubljani je delo na razpolago: 11 hlapcem, 20 gozd. delavcem, 2 oglarjem, 1 kleparju, 4 stroj. ključavničarjem, 1 elektromonterju, 4 livarjem, 5 železostugarjem, 6 kovačem, 3 orodnim ključavničarjem, 2 kolarjem, 14 mizarjem, 2 žagarjem, 1 gateristu, 1 sedlarju, 12 krojačem, 4 čevljarjem, 2 pekoma, 1 sladolarju, 36 zidar. delavcem, 25 zidarjem, 4 fasadnim zidarjem, 20 tesarjem, 6 pleškarjem, 1 mehanikarju, 11 opekar. delavcem, 35 navad. delavcem, 1 vodovod. inštalaterju, 4 sodarjem, 1 boln. strežniku, 4 minirjem za kamnolom, 1 kamnoseku, 1 čevljar. pririzovalcu, 19 vajencem.

Pri borzi dela v Mariboru je delo na razpolago: 20 hlapcem, 3 mizarjem, 2 kolarjem, 3 žagarjem, 1 pečarju, 2 krojačem, 4 drvarjem, 2 del. za izdelovanje žel. pragov, 2 soboslikarjem, 1 vrtnarju, 4 kovačem, 1 elektromonterju, 3 železostugarjem, 2 ključavničarjem, 2 tesarjem, 3 natakatarjem, 4 sodarjem, 2 zidarjem. — Vajencem: Kleparske, kolarske, natakarske, kovaške, sodarske in ključavničarske obrti. Zenskam: 10 kmečkim deklam, 3 poljskim delavkam, 4 delav. za vinograd, 1 kmečki gospodinjji, 9 kuharicam, 14 služkinjam, 3 sobaricam, 2 kuharicam k orožnikom, 1 kuharici k financarjem, 1 kuharici v graščini, 2 pomožnim kuharicam v hotel, 1 servirkici, 1 natakarici, 1 podnatakarici, 1 otroški vrtnarici, 1 vzgojiteljici, 5 šiviljam za perilo, 2 šiviljam za obleko, 2 fotogra-

Atom:

Nezmisel skupne lasti.

(Delavska okrožnica papeža Leona XIII.)

25. Zato je, neoziraje se na krivico, povsem očitno, kakšna bi bila zmešnjava in nered pri vseh slojih in kako trda in zoprna sužnost državljanov bi temu (t. j. socializmu) sledila. Prosta bi bila pot do medsebojne zavisti, sovraštva in nesloge, nujno bi se posušili viri blagostanja, ker bi nedostajalo spodbude za nadarjenost in spretnost posameznikov. In tista namišljena enakost bi ne bila drugega, kakor enako bedno in nizko stanje vseh ljudi brez razlike.

26. Iz vsega tega se jasno vidi, da moramo povsem zavržiti oni nauk socializma, naj se lastnina spremeni v skupno imetje, ker škoduje celo tistim, katerim naj bi pomagal; on nasprotuje naravnim pravicam posameznikov in spravlja v nered dolžnosti države in splošni mir. Ko iščemo olajšanje za ljudstvo, naj velja torej in predvsem moramo smatrati to kot temelj: da je treba neokrnjeno ohraniti zasebno lastnino. Ko je le-ta ugotovljena, bomo obrazložili, kje najti iskano sredstvo, ki naj bi pomagalo.

Kakor hitro bi prenehala zasebna lastnina, »bi bila prosta pot«, kakor pravilno pripominja papež, »do medsebojne zavisti, sovraštva in nesloge«. Vidimo sicer dan za dnem v vsakdanjem življenju prepire glede mojega in tvojega, toda še neprimerno večji bi bili prepiri, če bi tega mojega in tvojega sploh ne bilo, če bi vsi imeli enako pravico do vseh zunanjih dobrin. Pri zeleni mizi je lahko govoriti o

popolni enakopravnosti vseh ljudi, toda življenje je docela drugačno. Bila bi možna ta popolna enakopravnost vseh ljudi, če bi ljudje bili med seboj enaki po duševnih in telesnih zmožnostih, enaki po zdravju, po nadarjenosti, po pridnosti, po izobrazbi, po skušnjah in zlasti, če bi imeli tudi vsi ljudje enake potrebe. Vsakdo, ki življenje pozna, ve, da temu ni tako, zato bi v slučaju skupne lasti morali nastati prepiri vseh z vsemi.

Kakor nas učita skušnjava in zgodovina, je običajno človek, ki ima zasebno last, magari tudi majhno, prijatelj reda in miru, in obratno. In to je tudi povsem logično. Kdor hoče sam v miru uživati svojo lastnino, mora nujno drugim dovoliti enako pravico. Kar se pa tiče prepirov, ki imajo res premnogokrat svoj vir v nerazločevanju med mojim in tvojim, tega ni kriva zasebna lastnina, ampak pokvarjena človeška narava. Dokler ne bo mogoče sveta spraviti sebičnega samoljubja, tako dolgo o skupni lasti sploh ni vredno govoriti. Obdržala se je skupna last le v prvih krščanskih občinah, dokler je v njih vladal komunizem ljubezni, in ohranja se še dandanes v katoliških redovih.

Nezmisel skupne lasti se kaže tudi v tem, kakor uči papež, »ker bi se nujno posušili celo viri blagostanja, ker bi nedostajalo spodbude za nadarjenost in spretnost posameznikov«. Zakaj to? Zato, ker je le zasebna last tisti splošni in trajni nagib za človeško delo. Vedeti moramo, da daje zemlja to, kar potrebujemo za življenje, le tistemu, ki trdo dela. »V potu svojega obraza boš jedel svoj kruh« (1 Moz. 3, 19) je splošna postava, ki velja za vse ljudi in za vsako delo. Človek se običajno bolj nagiba k lenobi, kakor k delu in le ozir na lastno potrebo more to oviro trajno premagovati. In le

tedaj dela z veseljem, če ve, da bo sad dela njemu samemu pripadel.

Vsak dobro ve, da ni vsako delo enako in da so nekatera dela celo zelo neprijetna in zoprna, ki pa kljub temu morajo biti storjena. Kakor hitro dospje človeška družba do višjega razvoja, nujno nastane potreba delitve dela. Prisilna določitev poklicev s strani države bi ne samo povzročila nešteto zgrešenih poklicev, temveč bi bila tudi neznosno suženstvo in povod neštetim pritožbam in preprirom, posebno s strani tistih, ki bi jim pripadli težavnejši in nižji poklici. Potrebna je torej neka sila, ki človeka nagiba, da opravlja in izvršuje tudi težka in zoprna dela, potrebna je neka sila, ki človeka brez vsake zunanje sile vleče k primernemu poklicu in sicer na tak način, da so vsi poklici, ki so družbi potrebni, tudi primerno zasidani. Ta sila pa more biti le potreba, kateri mora biti zadoščeno, in le upanje na uspeh, katero obodvoje nujno predpostavlja zasebno lastnino. Kar dela privlačnost v fizičnem svetu, to napravi potreba in upanje na uspeh v družabnem redu, ti dve sili sta, ki ljudi vežeta eden na drugega in povprečno vsakega človeka privedeta na mesto, ki najbolj odgovarja njegovim nagnenjem in zmožnostim. Res je tudi dandanes premnogo zgrešenih poklicev, deloma po lastni krivdi dotičnikov, deloma tudi po krivdi razmer v človeški družbi. Toda če bi ne bilo zasebne lastnine, bi poklicev ali sploh ne bilo in bi tedaj bila splošna zmešnjava, ali pa bi se število zgrešenih poklicev pomnožilo v neskončnost.⁴⁶

Ne torej skupna last, ampak zasebna lastnina, izvedena do zadnjih potankosti, bi slehernemu, ki dela, zagotovila tudi poln iznos njegovega dela, to je nauk delavske okrožnice o lastnini.

finjam, 1 trgovski pomočnici, 1 postrežnici, 4 šiviljskim vajenkam, 4 pom. in tov. delavkam.

Pri borzi dela v Celju je delo na razpolago: 63 hlapcem in poljskim delavcem, 10 šumskim delavcem, 10 oglarjem, 2 operkarniškim delovodjem, 1 terasaru, 1 stekl. delavcu, 1 lončarju, 4 kamnosekom, 9 ključavničarjem, 1 kleparju, 3 kovačem, 2 stroj. ključavničarjem, 17 mizarjem, 2 sodarjem, 4 sodarjem za tesanje bukovih dog, 1 lesostrugarju, 1 žagarju, 10 čevljarjem, 2 krojačem, 1 krojaču-šabloneju, 2 pekoma, 10 zidarjem, 15 tesarjem, 6 slikarjem, 1 strojniku, 22 vajencem. — **Zenskam:** 70 deklam in poljskim delavkam, 1 frizerki, 1 perici, 5 natakarcam, 2 hotel. kuharicam, 1 hotel. sobarici, 1 prodajalki, 3 delavkam, 38 kuharicam, sobaricam in služkinjam, 1 pisarniški moči, 3 vajenkam.

Na Koroškem.

(Par utrinkov.)

Pretekle dni sem dal za potni list na policiji 25 Din in na avstrijskem konzulatu 72 Din in sem jo mahnil na Koroško.

Videl sem Celovec. Lepo alpsko mesto. Še naroden praznik ni bil, ampak le koncert bivših vojakov, pa je viselo raz streh vse polno zastav: velenemških frankfurteric največ, avstrijskih manj. Ljudje vsi z raznobarnimi trakovi, tako da sem se bal, da še meni kdo česa ne usili. — Današnja Avstrija je muzej stare habsburške monarhije. Vse nasledstvene države so že pospravile neljube spomine robstva, Avstriji pa danes z žalostjo gledajo na spomenike Marije Terezije, Franca Jožefa itd. kot na simbole starih, dobrih časov, ko je German gospodoval, negermani pa so robovali.

Socialisti gotovo uplivajo napredno v tem oziru na velenemške duhove s tem, da poudarjajo aktualnost socialnih problemov, toda ko zavre v masi nacionalistični čut, tudi oni nič ne zmorejo (spominimo se na njihovo neinternacionalno ponašanje pred plebiscitom) kot niso mogli nič proti komunističnemu dunajskemu puču.

Celovška delavska zbornica je dostojna reprezentantinja proletarijata, čeprav stoji poleg industrijske zbornice, pri kateri pa so seveda hoteli industrijci pokazati, da nekaj imajo pod palcem, dočim je delavska zgrajena ekonomično (isto vidimo tudi v Ljubljani!). V zbornici so nameščene same delavske organizacije; stanovanj ni nič. Krščansko strokovno organizacijo sem zastoj iskal. Pač žalostno, pa ne čudno! Saj ni imelo krščansko avstrijsko delavstvo nikdar popolnoma svojih voditeljev, ampak so ga vodili le politikarji, ki so s svojim gledanjem na delavski problem tudi zavrli krščanski delavski pokret.

Videl sem Gospo sveto. Temno in žalostno gledajo line temnega zidovja na okolico. Vprašuje: »Kje je ono demokratično slovensko delovno ljudstvo, ki je tu živelo, delalo in trpelo najprej zase, po izgubi samostojnosti in prihodu nemških graščakov, valpetov in kolonov pa za tujce.« Potisnjeni so na Dravo in za Dravo, oholi German tu vlada. Starega krškega gradu, prestolice slovenskih vojvod, ni več. Kneževski kamen, s katerega je vojvoda prejel oblast iz ljudskih rok, je v muzeju; vojvodski stol, na katerem je pa obljubljal pravičnost Slovincem, pa stoji kot razvalina karantanskega Slovenstva in grenak spomin Nemcem.

Sveta koroška zemlja! Sčim smo se pregrešili, da smo te izgubili, tebe, srce Slovenstva. In Gospa sveta, sameva! Ni več vernih slovenskih romarjev, ki so k njej prihajali v procesijah. Pojdi na Koroško in še bolj boš ljubil to našo zemljo!

»Podporni sklad sklad« Strokovne zveze viničarjev od 7. junija 1928 do 1. junija 1929. Sklad je imel prejemkov: gotovina dne 7. junija 1928 9940.08 Din, obresti od vsote 5000 Din 432.50 Din, 60% odbitek od članarine 24.164.12 Din, subvencija mariborske oblasti 20.000 Din; prejemkov skupaj 54.536.70 Din. — Sklad je imel izdatkov: podpore 28.919 Din, poštni stroški 529.20 Din, 60% od kupne cene za pisalni stroj 2400 Din, 60% kupne cene za tehnično 75 Din, uprava 1700 Din, 1/2% odbitek od subvencije 50 Din, za upravne stroške hranilnice v Ljutomeru 10 Din; skupaj izdatkov 33.683.20 Din.

Starostni fond je imel prejemkov od 1. januarja do 1. junija 1929: prejemkov 2272 Din, izdatkov 5 Din; gotovina 2267 dinarjev.

Tudi delavec naj odloča o gospodarstvu.

Ze desetletja sem povdarja vse delavstvo v Evropi svojo zahtevo po soodločanju delavstva v podjetjih, kjer je zaposleno. Delavstvo zahteva, da se to soodločanje uredi s posebnimi zakoni od strani države. Stremljenje delavstva v vsakdanjem življenju pa gre za tem, da se samo po svoji moči in sposobnosti v podjetju uveljavi in pride do primerne besede. To delajo strokovne organizacije. V državah, kjer je delavstvo bolj zavedno, izobraženo in zato bolj organizirano, ima večjo moč in vpliv v javnem življenju, je v tem pogledu že nekaj doseglo, tako v Nemčiji, Avstriji. Pri nas ni o tem še niti sence. Gotovo pa je, da ta delavska zahteva najbolj bije v obraz kapitalistom in se bodo, kakor že doslej, nje izvedbi najbolj upirali.

Na kongresu nemškega tekstilnega delavstva je govoril o tem predsednik zveze tekstilnega delavstva. Izvajal je:

Za strokovničarja je delavsko vprašanje več kot vprašanje ureditve trga delovnih moči. Treba je vzeti delu značaj tržnega blaga. Delo se mora smatrati za pravno dolžnost, ceniti se mora po svoji pomembnosti za družbo. Dokler si delo ne bo pridobilo pravega socialnega stališča, bo ostal delavec material in mašina.

Svoboden državljan - gospodarski suženj.

Danes pa je tako: Na eni strani ima delavec polno pasivno in aktivno volilno pravico v vseh kulturnih evropskih državah in to za prav vse javne organe: državo, deželo in občino. V podjetju, kjer dela, je pa podložnik, suženj podjetnika in se tako na splošno z njim ravna. Na eni strani tedaj odloča v občini, deželi in državi, izločen pa je poolnoma iz vodstva gospodarstva. To je nemogoče nasprotje, ki povzroča vedno večje napetosti v življenju današnje družbe. Ako ne bo prišlo delavstvo v doglednem času na zakonit način tudi v gospodarstvu do besede, bodo te obstoječe družabne napetosti same preko vsega čisto naravno morale do tega dovesti. Morda so nam te spremembe že zelo blizu. O nesposobnosti, neizobraženosti delavstva govore tu le kapitalisti in ljudje, ki žive v svetu kapitalistične miselnosti.

Novi gospodarski red!

Narodno-gospodarska veda tudi še danes uči, da gospodarske oblike, sistemi niso nič stalnega, nespremenljivo trdno stoječega. Gospodarstvo je bilo in ostane podvrženo zakonu o neprestanem spreminjanju. Bilo bi tedaj celo teoretično, kaj šele praktično, docela zgrešeno, izdelati in postaviti nekaj za vse čase veljaven gospodarski sistem, ki naj bi prinesel delav-

stvu zlato dobo, raj na zemlji, kakor si to zamišljajo razni takozvani marksisti.

Saj vidimo v zgodovini, kako nastajajo gospodarski sistemi in oblike in zopet izginjajo. Tudi kapitalistično gospodarstvo samo se je že mnogo spremenilo. Pa je tudi prav tako. Kajti iz gospodarskega življenja mora izginiti tista neomejena svoboda, tisti boj, ki uničuje slabjšega. Zakonodajci in organizacije morajo gospodarstvo res organizirati.

Nikake organizacije gospodarstva pa ne pomenijo

karteli, sindikati in trusti,

ki se sklepajo v raznih industrijskih panogah in katerih cilj je le, neomejeno obvladavanje produkcije, prodaje in konzuma izdelkov kake industrije. Ti karteli in sindikati in trusti so pač potrebni zato, da se sploh združi v neki izmeri kapitalističnemu gospodarstvu potreben konkurenčni boj in da kapitalističen gospodarski sistem sploh še more živeti. Ne moremo pa reči, da so ti karteli in trusti

v interesu širokih množic ljudstva.

Kajti v njih se dela samo za čim večji profit poedinih delaničarjev in v zvezi združenih podjetnikov. V delavcu vidi ta krog ljudi samo toliko in toliko plačano sredstvo produkcije. To se kaže v podjetju v tisti ostri komandi, pokaže pri brezobzirnem odpuščenju starejših delavcev, pri enostavni obustavitvi obrata, ko so množice proletarcev na cesti brez kruha in stanovanja. Vlada le še denar, sila, ne pa pravost, duh, pravo. Brezpomembno je dostojanstvo človeka in njegovo delo za skupnost.

Naloga države

je tedaj, da stre absolutizem teh kapitalističnih magnatov, raznih kartelov in trustov, ki, ako so dovolj močni, tudi državi odpovedo pokorščino. Merodajni činitelji imajo tu vedno najtrdnjšo zaslonbo v delavskih strokovnih organizacijah in vseh masah delovnega ljudstva, tudi kmetskega ljudstva, kajti tudi velika večina kmetskega življa že danes tudi na svojih hrbtih čuti bič kapitalizma in okuša metode kapitalističnih izkoriščevalcev. Zato se tudi kmetske strokovne organizacije vedno bolj obračajo proti sedanjim razmeram in zahtevajo zase primerno odločujočo besedo v gospodarstvu. S tem pa se delavski in kmetski proletarijat v svojih zahtevah vedno bolj zblizujeta. Ako pride po razumnem vodstvu v teku času do stvarnih skupnih zahtev, bomo pač mogli pričakovati velikih uspehov.

Zdravljenje v bolnicah.

(Iz knjižice: »Pomoč delavcem-članom Okrožnega urada za zavarovanje delavcev.«)

Vsi vemo, da vedno ne zadošča zdravniška pomoč, marveč, da se mora marsikaka bolezen uspešno lečiti le v bolnici. Zato odreja tudi zakon o zavarovanju delavcev, da se nudi članom in svojem oskrba v bolnicah v treh primerih:

a) onemu bolniku, ki živi v zakonu ali s članom svoje družine v skupnem gospodarstvu ali lahko iz kakršnegakoli razloga uživa zadostno domačo oskrbo samo na njegov pristanek, ali če je bolezen nalezljiva ali ako je zdravljenje v bolnici z ozirom na naravo bolezni po zdravnikovi odredbi potrebno, ali ako član krši zdravnikova navodila in s tem zavlačuje ozdravljenje. V takih slučajih je oddaja v bolnico tudi proti volji člana dopustna.

b) Vsakemu drugemu bolniku pa brezpogojno, kadar smatra zdravnik to za potrebno.

Oddajo v bolnico mora praviloma odrediti le lečeči zdravnik, ki izstavi članu napotnico v bolnico. Brez zdravnikove odredbe, na lastno pest sme član v bolnico le, ako ga k temu sili nujnost slučaja, odsotnost lečečega zdravnika itd. Tudi takrat pa naj si član po možnosti preskrbi napotnico od ekspoziture urada v dotičnem kraju ali pa vsaj potrdilo delodajalca o zaposlitvi. To je potrebno radi tega, da si bolnica takoj zagotovi povračilo oskrbnih stroškov od urada in da odpade vsako nepotrebno ugotavljanje članskih pravic. Take listine so zlasti potrebne za oženjenega člana, ker

zaračunana voznina krajevnim razmeram.

V mnogih slučajih je potrebno, da odide član v bolnico s spremstvom. Urad povrača tudi stroške za spremstvo v isti višini kakor članu, toda le, ako zdravnik potrebo spremstva potrdi.

Zato si mora vsakdo preskrbeti tozadevno zdravnikovo potrdilo. Istotako in pod istimi pogoji imata član in spremstvo pravico do povračila stroškov prevoza iz bolnice.

Družina, s katero je član živel v skupnem gospodinjstvu in katera nima svojega lastnega zasluzka, ima pravico do polovice hranarine za čas, dokler se član oskrbuje v bolnici in pod pogojem, da je družino član s svojim lastnim zasluzkom vzdrževal. V dosegu te podpore je potrebno, da član predloži uradu potrdilo občinskega urada, da je član pred obolenjem stalno živel z družino v skupnem gospodinjstvu in da nima družina (t. j. predvsem žena) svojega lastnega zasluzka ali dohodka, kateri bi zadoščal za življenje. Pod skupnim gospodinjstvom ni razumeti samo krajevno skupno bivanje, ampak tudi dejstvo, da je oboleli član ženo in družino s svojim zasluzkom vzdrževal, četudi je stanoval ločeno od družine. Poleg tega je potrebno, da predloži član potrdilo bolnice, iz katerega je razvidno, da se je član za čas, za katerega zahteva za svojo družino podporo, dejansko nahajal še v bolnici. Član sme zapustiti bolnico le na zdravnikovo odredbo. Če stori to samolastno, je kršil bolniški red in zgubi pravico do nadaljnjih podpor. Član je upravičen, da se poda le v ono bolnico, katera mu je bila označena od zdravnika ali urada.

Če smatra član po odhodu iz bolnice, da je za delo še nesposoben, se mora takoj javiti pri pristojnem zdravniku, da ugotovi njegovo delazmožnost in prevzame nadaljnje zdravljenje. Ako član tega ne stori, se mu denarna podpora za čas po prihodu iz bolnice ne prizna.

Po svetu.

Papež proti Mussoliniju.

Radi Mussolinijevih govorov o omalovaževanju poslanstva cerkve in malikovanju nacije in države se je papež ostro postavil proti Mussoliniju. Ta je pa sedaj svoje govore izdal v posebni brošuri. Papež ga je ponovno ostro obsodil.

Pretirani nacionalizem zamotava cerkev, ki ima pred očmi blagor vseh narodov. Pretirani nacionalizem in oboževanje države zametujemo tudi mi kot katoličani in delavci.

Na Japonskem — obratni sveti. V japonskem parlamentu se obravnava zakon o obratnih svetih. Ti naj bi se uvedli v vseh podjetjih in rudnikih z nad 100 delavci. Zakonski načrt predvideva dva načina sestavljanja obratnih svetov. Ali se sestavi svet tako, da imenuje en del svetnikov podjetje seve izmed delavcev in nameščencev podjetja, vendar mora biti teh manj kot polovica, ostale svetnike pa izvolijo delavci in nameščenci. Ali pa sestavi obratni svet samo od delavcev in nameščencev izvoljeni svetniki. — Podjetniki so vzdignili proti zakonskemu osnutku mnogo hrupa in pravijo, da bi bilo to v škodo industrije in vsega narodnega gospodarstva ter da delavstvo ni dovolj izobraženo, da bi moglo voditi tako važne posle in da se mora zato celo to vprašanje prepustiti razvoju časa itd. — To so točno iste fraze, kot jih uporabljajo kapitalisti in »gospodarski krogi« ob vsaki priliki pri nas v Jugoslaviji ali pa v drugih državah. Kapitalisti so vsi enaki: japonski, ameriški, jugoslovanski, angleški i. t. d.

Na Kitajskem — osemurnik. Ministrstvo za delo, industrijo, obrt in trgovino je predložilo parlamentu osnutek takozvanega tovarniškega zakona, ki naj bi še v teku tega leta stopil v veljavo. Zakon se razteza na vse tovarne z več kot 30 delavci. Tovarne, odnosno industrijska podjetja morajo biti oblasti prijavljene in imeti od nje potrjene delovne rede. Zakon ureja na splošno delovno pogodbo, odpoved, delovni čas, pri čemer je kot normalni delovni čas določen osemurnik. Dalje predpisuje zakon dopuste, minimalne plače, delež delavcev na dobičku podjetja, vsebuje določila za zaščito zdravja in preprečitev nesreč, določila o obratnih svetih, urejuje javniško vprašanje, nadzorstvo nad delom in obratovanjem sploh itd. — Kitajska socialna zakonodaja bo tedaj naprednejša, modernejša, bolj socialna kot zakonodaja edino kulturnih evropskih držav, da o Ameriki sploh ne govorimo. —

Nova vlada države Danske pod predstvom radikalnega socialista Stanninga ima v svojem delovnem programu tudi: ratifikacijo skoro vseh mednarodnih delavskih konvencij, generalno revizijo vse socialne zakonodaje, razveljavljanje zakona o svobodni trgovini, pobijanje brezposelnosti z javnimi deli, pomoč poljedelstvu, modernizacija industrije in eksportne trgovine itd.

Razno.

Draga stavbena parcela. V Pragi je kupila neka novoustanovljena družba kompleks stavbenih parcel za 69 milijonov čeških kron. Čez nekaj dni pa je ista družba prodala te parcele sosednji banki za 88 milijonov čeških kron (148 milijonov dinarjev). Vsa kvadratni meter je stal 35.000 čeških kron (59.000 Din).

4000 milijonarjev na eni cesti. Najbogatejša cesta na svetu je Park Avenue v New Yorku. Ni še stara ta cesta, a ima v svojem okrilju okoli 4000 milijonarjev, med njimi večino večkratnih. Povprečno izda vsak prebivalec te ceste na leto okoli 1.200.000 Din! Kakšni so dohodki vseh teh modernih knezov, tega nam seveda nihče ne pove. Stanovanjska najemnina se giblje med 120.000 in 800.000 Din na leto! Največ denarja gre pa za ženske obleke in za lišp; vsa cesta izda za to na leto 800 milijonov Din. Majhni se nam zdijo poleg te svote izdatki za obeske, prstane itd., na leto samo 320 milij. Din. Okoli 240 milij. Din zapravijo na leto za izpopolnjevanje oprave in opreme v palačah.

50 najbogatejših, ki v navedenih številkah niso všteti, so pa še posebej; to so najbolj milijonarski milijonarji. Vsak dan porabijo za cvetlične okraske v svojih palačah 240.000 Din, za cvetlice na svojih ladjah nad 400.000 Din in za obleke svojih žen in hčerk 3.200.000 Din! Na dan!

Nasproti temu so drugi izdatki majhni: za gledališče in za druge zabave izdajo ti petdeseteri na leto 80 milijonov Din, za restavracije 100 milijonov Din, za avtomobile tudi toliko, za gospodinjstvo 300 milijonov dolarjev.

Skupne železniške postaje v Nemško Avstrijo. Pri pogajanjih na Dunaju se je dosegel načelen sporazum za ureditev potniškega prometa. Skupne obmejne postaje bi bile: Maribor, Jesenice, Pliberk, Dravograd, Meža in avstrijska Radgona.

Za kratek čas.

Ne more si pomagati: Poglej onega gospoda tamle. Ta ti napiše neumnosti brez konca in kraja. — Ali je pisatelj? — Ne, ampak stenograf v parlamentu.

Ljubavno pismo skopušnega škota: »Draga moja Melie. Obožavam Te, ljubim Te. Veseli me, ker si varčna. Celo pri hoji paziš na to, da manj čevljev strgaš. Obleka, ki si jo oni dan dala v barvo, je še prav čedna, prihodnje leto pa jo pustiš lahko obrniti. Tvoj klobuk je one vrste, ki ga lahko nosiš celo življenje. Da, tako je treba. Ničesar ni na svetu, da bi ne storil zate. Da, celo umrl bi zate, če bi se ne bal pogrebni stroškov. Tvoj Sandy.«

Šef (narekuje): »Niti na misel mi ne pride, da bi plačal tako neznansko visok davek. To ni davek, ampak rop. Z roparji imam opraviti. Najbrž pa se je kak tepec v davkariji nalašč zmotil pri določevanju mojega davka. Ali bi me radi uničili, idijotje prismojeni. Vse vkup, kar vas je na davkariji, bi morali povezati v vreče ter potopiti v deročo Savo. Krvosesi — — ali ste napisali, gospodična?« — Tipkarica: »Sem.« —

Šef: »Sedaj pa vzemite pismo iz stroja, ga raztrgajte ter vrzite v koš. Moja jeza me je že nekoliko minula.«

Tomčevka si misli, da bo takrat gotovo moža lahko privabila iz gostilne domov, ko se bo skozi radioaparata ne samo slišalo, pač pa tudi videlo. Enostavno bo pred ono cev postavila skledo s štruklji, možu pa se bodo pri pogledu pričele sline cediti in, ubral jo bo domov.

Lovska. Neki lovec je šel na lov v gosto zaraščeni gozd v Ameriki. Imel je seboj izvrstnega psa. Ta je kmalu našel sled ter se v divjem diru zakadil za zajcem. Toda v svoji gorečnosti je premalo pazil in se zaletel v tanko smreko tako, da si je život od nosa do repa prelkal na dvoje. Lovec je priskočil ter po-

grabil oba konca in ju je zopet stisnil vkup. Pri tem pa je premalo pazil ter cbrnil tako, da sta bili spodaj dve in zgoraj dve nogi. Pes pa zato ni bil nič slabši, pač pa še mnogo dragocenejši kajti, sedaj je lahko letel najprej s spodnjima nogama, a ko se je utrudil, se je pa enostavno obrnil ter letel z drugima dvema.

Mihec je na Miklavžev večer, preden je šel spat, odprl vrata ter zaklical: »Miklavž, nič ni treba nositi biciklja, za kate-rega sem te prosil, ker sem ga že videl pod materino posteljo.«

Vrednost denarja. Za 100 nem. mark dobiš 1356.— Din, za 100 avstrijskih šilingov 798.94 Din, za 1 dolar 56.72 Din, za 100 francoskih frankov 221.74 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.26 Din, za 100 lir 296.82 Din.

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z o. z. v Tržiču

Izdeluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike

Postrežba točna.

Cene solidne.

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufaktorni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kurel

»Etienne moj, ne trapi si možgan. Jaz mislim, da je dobro znamenje, če čaka. Vidiš, hotela ti je preizkusiti sree.«

Dolgi, molčeči premori so nastajali med njima in tišina noči jih je polnila.

Oba sta si bila podobna, mati in sin. Oba iz vročekrvnega rodu in pravih potez v obrazu. Izraz jima je bil skoraj enak, ko sta strmela v reko, ki sta od nje živela. A Etiennev izraz je kazal vse kaj drugega nego bolest: žilavost, voljo, ki jo je težko v kaj primorati. Izraz materin je pričal o součustvovanju. Bila je zelo lepa, ta ribičeva žena, in poznala je gorje, ki ga odklonjena ljubezen povzroča. Povzela je torej:

»Ali te gleda, če se pelješ mimo pod bregom njihove hiše?«

»Da,« je dejal Etienne, »ne vsak dan, a še večeraj je bila ob oknu.«

»Ali ji vidiš oči? Ali ti kaj povedo?«

Veliki Etienne je odkimal:

»Ne, mati, ne vidim ji v oči. Predaleč sva narazen. Vidim samo belino v črnini okna in njene roke, kadar se v oknu nasloni, in njene lase spoznam...«

Mati je rekla:

»Ali ti kdaj zamahne z roko?«

On pa je odkimal še enkrat in odgovoril:

»Ne kadar pride, in ne kadar gre. Kakor kip me gleda. A obljubil sem ji, da je ne bom nadlegoval; pa zaokrenem čoln, ko da ničesar več ne upam.«

Znova sta obmolnila. Male sove so se nevidne bližale in kričale na lov in smrt. Etienne pa je spet povzel besedo. Resen mu je bil glas in drhtela je mladost v njem:

»Čakal jo bom. Ko pa bo Božič mimo, pojdem k njej, mati, tako zares, kakor sem bil tukaj rojen. Pa ji poročem: Danes hočem zvedeti vse, prav vse: Končajte. In če me ne mara...«

Iztegnil je roko polagoma v smeri, ki je vanjo Loira nosila v mesečini lesket valov.

»Veste, kaj storim... Prisegel sem.«

Vzdahnila sta in vzdihljaja sta se jima združila kot dva bela diha, ki ju noč takoj popije. Mati je poznala Etienneve skrivnosti. Ko pa je to grozljivo začula, je vedela, da jo sin gotovo spolni, če ga Henrietta zavrne. To jo je zelo vznemirilo. Predstavljala si je, kaj bo z mauvsko kočjo, če jo Etienne zapusti, in kaj ji bo prestatiti trepet, ko bo kdaj veter potegnil po Loiri in bo vedela, da ji je četrto sinov izpostavljenih nevarnostim morja. Rekla je skoraj da trdo:

»Ah, če ona ne bi bila ona!«

Po teh besedah sta molčala oba več nego pol ure.

Travniki so bili tako polni lesketa, da bi dejal, da je sneg padel nanje. V svetlobi pokrajine se je zdelo, da je Loira velika siva cesta. Edino en lunin žarek je padal počez vanjo. In tam na nasprotnem bregu, kjer se je žarek pričel, so Etienneve oči nenadoma razločile črno piko, ki se je premikala.

Vstal je.

»Očetov čoln,« je dejal.

Mati in sin sta stopila nekaj korakov navzdol vse do peska, ki se je drobil pod nogami in je bil prav tako klateški kakor Loira. Tvorila sta skupino dvoje visokih postav. Sklonjena sta bila nad vodo proti čolnu, ki se je bližal.

Ko pa se je začulo rezanje čolnovega kljuna, je mati prav po tistem dejala:

»Govori mu samo o lovu, Etienne. Dovolj truda ima. Samo za matere je, da poznajo gorje vnaprej.«

Male sove so na lovu za mišmi kričale na vso moč. A kar nič jih še ni bilo videti.

XX.

Henrietta se je vrnila po desetih dnevih odsotnosti. Eloj jo je čakal na kolodvoru. Stopil je v voz, ki je bil naložen z zavoji in škatlami in je peljal delovodkinjo naravnost h gospe Clémenci. Na vratih ji je zabičil:

»Podvizaj se, mala. Večerja se že greje pri materi Logeretjevi. Antoine mi je obljubil, da pride ob sedmih. Trije bomo. Saj sva že tako dolgo bila vedno sama.«

Vznemirjalo ga je to snidenje. A zmagovalo je zaupanje.

Mislil je: »Antoinu je bilo kar prav. Skoraj da koj je bil zadovoljen, ko sem ga povabil. Leta prihajajo. Ga že skrbi vojaščina. In vojaščina —

pa najsi je še daleč — spremeni mladiče. Spominjam se: dva meseca pred rokom sem mislil samo nanjo...«

Mati Logeretjeva je bila pripravila po receptih, ki jih je skrbno skrivala, ragú iz piščanca, ki se je kadil v lončeni ponvi s pokrovom. Na stopnicah je vonjalo po rožmarinu, po klinčkih in po raztopljenem maslu, ko je dospela Henrietta ob pol sedmih s šopom cvetic v naročju.

»Šla sem mimo trgovine gospe Églotjeve,« je dejala, »in primaruha, zadržalo se mi je, da ne gre, da bi večerjo opravili kar brez cvetic na mizi. Ali niso lepe?«

Vzela je porcelanasto vazo in razporedila jensenske cvetice med drobno povešeno praproto, ki se je zdela še rosna od gozdne vlage. Postavila je vazo na mizo poleg namizne svetiljke z lepim rumenkastim senčnikom. Kar bolj radostna je bila videti soba starega Madiotja. Potem je šla v svojo deklško sobo pobrisat in razpostaviti na okrogli mizici skodelice za čaj, čajno ročko in sladkornico z modrimi črtami, ki se jih sicer nikdar ni posluževala.

Antoine je vstopil brez vidne zadrege. Na licu mu je bil tisti drobn dvoumni smeh, ki ga je kazal skoraj vedno, iz oči pa mu je zrl oni bežni pogled, ki se je ogibal ljudi in je blodil po predmetih.

»Ej,« je dejal, »v vaši sobi je še vse vedno po starem, stric Madiot. Videti je, da ne greste s časom naprej. Niti enega drobnega lepačka ni videti. Pri nas, ki blago odpremljamo, ima vsak kakšen barvotisk na steni.«

Henrietta se je pokazala na pragu svoje sobe. Segel je v roko, ki mu jo je ponudila, a jo je hladno jedva stisnil. Bela sestrina roka je počasi padla na krilo.

»No, Henrietta, delovodkinja si? Čestitam. Skorajda meščanka. Stavim, da je tvoja soba lepše ozaljšana nego soba očeta Madiotja?«

Stopil je naprej, pomolil glavo skozi priprta vrata in rekel:

»Zares. Razkošja imaš: vaze, slike, čipke, naslanjač... Nekoč sem poznal malo vajenko, ki je tipaje legala v posteljo, da je prištedila pri sveči...«

Prav blizu se je oglasilo tiho, da je slišal samo on, in je zašepetal:

»Jaz pa sem poznala nekoč brata, ki me je ljubil.«